
Het einde van een verzameling: een heet hangijzer?

door Jaap Graaff

Dit jaar bestaat de Stichting Geologische Activiteiten 25 jaar. Dat is natuurlijk een feestelijk feit en geeft reden voor dankbaarheid en trots. Maar dat feit heeft voor een aantal leden ook consequenties die problematisch kunnen worden. We moeten ons realiseren, dat een flink deel van ons ledenbestand inmiddels aardig vergrijsd is. Velen van ons verzamelen reeds jaren en hebben een min of meer interessante verzameling opgebouwd. Dat betekent dat door de ouderen onder ons een grote hoeveelheid tijd, energie, ervaring en soms ook geld in hun verzameling geïnvesteerd is. Het is bijzonder spijtig als, door omstandigheden, veel hiervan verloren gaat. Omstandigheden als kleinere wonen, opname in een tehuis of een ernstige ziekte, kunnen mensen dwingen om hun verzameling af te stoten. De vraag is HOE? Bij het overlijden van een verzamelaar zit de familie vaak met een verzameling waar ze geen raad mee weet. Is er een partner die de verzameling voortzet, dan is het probleem tijdelijk opgelost en wordt het na een aantal jaren verschoven naar de eventuele kinderen. Sommigen hopen heimelijk dat hun kleinkinderen interesse zullen hebben, mooier kan toch niet? Inderdaad, dat kan een goede oplossing zijn. Helaas kunnen jongere kinderen zeer wispelturig in hun interesses zijn en dus is continuïteit niet zonder meer aannemelijk. Anderen denken hun verzameling voor goed geld te kunnen verkopen. Jammer genoeg bestaan er echter geen betrouwbare catalogi die ons een goede prijsindicatie kunnen verschaffen.

Als beginnende verzamelaars raapten we vaak alles op wat ons voor de voeten kwam. Ook het door de jaren heen frequent bezoeken van dezelfde vindplaatsen of gebieden resulteert natuurlijk in onevenredig zware accenten in de collectie. Daardoor kan de verzameling onevenwichtig zijn geworden, niet voor uitbouw vatbare delen bevatten en dus onoverzichtelijk zijn. Dat kan problemen geven voor jezelf of voor de nabestaanden, bij voortzetting of overdracht aan derden.

Er wordt, vreemd genoeg ook door oudere verzamelaars, vrijwel nooit gesproken over de bestemming van de verzameling, wanneer zij uit de tijd mochten geraken. Kennelijk is dat voor velen een taboe. Toch is het een goede zaak om hier voortijdig over na te denken en maatregelen te nemen, die een correcte overdracht en een redelijke kans op continuïteit vergroten.

Om te beginnen moeten we dus vaststellen wat we in huis hebben, hoe omvangrijk, gevarieerd, evenwichtig onze verzameling ook is. We kunnen onderzoeken of onze verzameling is op te splitsen in deel-collecties. Bovendien zullen we de kwaliteit kritisch moeten bezien en bij benadering de beurswaarde moeten vaststellen. Omdat de **waarde** daarvan voor een groot deel afhankelijk is, zullen alle stukken correct **gecodeerd** en **gecatalogiseerd** moeten zijn. Is dat gebeurd dan zijn er verschillende oplossingen mogelijk, bijvoorbeeld de gehele verzameling

- A. aan een museum schenken/verkopen;
 - B. geleidelijk/eenmalig schenken aan een kring;
 - C. in één keer schenken aan een particulier;
 - D. in één keer verkopen aan een particulier;
 - E. opgesplitst in deelcollecties schenken, verkopen of voortzetten.
- We zullen deze mogelijkheden nader bezien en uitwerken.

A. Grotere, van subsidie afhankelijke musea zullen waarschijnlijk door gebrek aan geld, ruimte en mankracht de schenking niet accepteren, laat staan kopen. Kleinere, door vrijwilligers gerunde musea zullen, als er ruimte is, de verzameling vermoedelijk graag accepteren of, als de vraagprijs aanvaardbaar is, misschien ook kopen. De verzameling krijgt dan toch een publieke en informatieve functie. Voor beide partijen kan dit een goede oplossing zijn.

B. Men kan besluiten de verzameling te schenken aan de kring waarvan men lid is.

Een schenking kan geleidelijk verlopen, door ieder jaar een paar kistjes beschikbaar te stellen voor de traditionele verloting, of eenmalig zijn. Geleidelijkheid is door omstandigheden niet altijd mogelijk, een eenmalige schenking kan problemen geven bij de opslag van het materiaal. Is dat niet het geval, dan kan een kringbestuur alsnog besluiten tot verloting of tot verkoop via een beurs of de Gea-Bijlage. Kringbesturen zullen dan wel **nadrukkelijk en bij herhaling** moeten publiceren dat zij verzamelingen accepteren en moeten aangeven wat ermee gebeurt.

De verzameling wordt in dat geval willekeurig versnipperd over een aantal mensen, die overigens wel gemotiveerd zullen zijn. Het mag duidelijk zijn dat hiermee de financiële positie van de kring wordt versterkt. Voor sommige mensen zal dit een aanvaardbare oplossing zijn, voor anderen niet.

C. Wanneer men het geluk heeft een jongere, gemotiveerde kandidaat in de familie- of vriendenkring te hebben, dan kan men die natuurlijk de gehele verzameling schenken.

Continuïteit is dan wel gewaarborgd, maar of de ontvanger met de schenking zo blij moet zijn is nog de vraag. Verzamelen is toch per definitie een langzaam proces van zelfwerkzaamheid en inventiviteit, gepaard gaande met allerlei belevenissen en emoties? Een groot deel van dat proces overslaan, kan voor een rechtgeaarde verzamelaar minder aantrekkelijk zijn.

Dit is een voor de schenker wel, maar voor de ontvanger waarschijnlijk niet zo'n goede oplossing.

D. De gehele verzameling in één keer aanbieden is ook een (veel gebruikte?) methode. Voor kopers die de verzameling voor zichzelf kopen is eigenlijk het bovenstaande (zie C) ook van toepassing. Voor hen die kopen voor de handel zal de kwaliteit bijna altijd te laag en de vraagprijs te hoog zijn. Hun kosten stijgen regelmatig en bij een koop in één keer nemen de risico's van onverkoopte overschotten toe. De verkoper mag blij zijn als hij/zij 25% van zijn/haar geïnvesteerde geld terug krijgt, laat staan dat hij waardering ontvangt voor alle andere zaken.

Zowel voor de koper als voor de verkoper is dit een minder bevredigende oplossing.

E. Het **opsplitsen** van een verzameling in **deelcollecties**, die toch **een geheel** vormen, lijkt nog de beste oplossing. Delen kunnen naar keuze en mogelijkheden met voldoening worden geschonken, verkocht, verloot of worden voortgezet. Uiteraard behoren bij de overdracht van een deelcollectie ook alle gegevens, vastgelegd in catalogus of kaartstelsel, te worden meegeleverd. Deelcollecties zijn door de lagere prijs en beperkte risico's beter verkoopbaar dan de collectie ineens. Ook kunnen schenkingen meer op de persoonlijke interesse gericht zijn, zonder overrompelende ballast. Dat betekent ook dat vrijwel altijd continuïteit te verwachten is voor dat deel van de verzameling en tevens respect voor het werk.

Deze oplossing werkt **tot ieders tevredenheid**. Voorwaarde is wel, dat de wensen duidelijk op papier staan en door de partner/familie makkelijk te vinden zijn, voor het geval de verzamelaar ze zelf niet meer ten uitvoer kan brengen.

Voor verkoop kunnen GEA-donateurs overigens heel goed en gratis gebruik maken van de rubriek '**VRAAG EN AANBOD**' in de Gea-Bijlage.

Een willekeurig voorbeeld van opsplitsing is:

1. Systematische mineralen-collectie;
2. Micromount-collectie;
3. Collectie Alpine mineralen;
4. Collectie Noorse mineralen;
5. Aantal fraaie vitrine-stukken;
6. Collectie kwartsen;
7. Kleine collectie zeolieten;
8. Partij tweedekus-mineralen;
9. Kleine collectie fossiel hout;
10. Aantal Carboon-fossielen;
11. Boeken.

Afhankelijk van de interesses, favoriete vakantiegebieden, excursiedeelname, beursbezoek en mogelijk ooit gekregen verzamelingsrestanten kan deze lijst er natuurlijk heel anders uitzien.

Hopelijk kan deze bijdrage een discussie op gang brengen, zowel bij particulieren als kringbesturen, waardoor de besluitvorming van de betrokkene - en dat zijn wij eens allemaal - gesteund en verlicht wordt.